

vroeger & *nu*
Heldergem

HEISEVELDE

GEETEGEM

HERSEBEKE

DENDRIESCH

HELDERCHEM

BOUCKENT

HEIDERGHEM

DRIESCH

KEI

Oud Dorp

Sinds 1096, het jaar waarin de bisschop van Kamerijk de altaarrechten van Heldergem schonk aan de abdij van Geraardsbergen, stond de vroegere kerk op het Oud Dorp. Vele eeuwen was die plaats het centrum van 'Heldringhem', de bevolking huisde rond het kerkgebouw. De nog bestaande kalvaar, een deel van het oorspronkelijke kerkhof bevindt zich op de plaats van het altaar. In 1500 waren er ca. 170 inwoners en in 1800 ca. 450.

In 1862 werd de huidige kerk, t.e.v. de Heilige Aman-

dus gebouwd. In de kerkmuur zijn er nissen met de levensloop van de Heilige Cornelis; elk jaar met Pinksteren zakte een grote massa af naar Heldergem.

Op het Oud Dorp staat nog de aloude herberg 'De gouden koterhaak' (koterhaak: dialect voor pook). Achter de herberg zien wij een gedeelte van het oudste gebouw van het dorp (1769) van de familie Camiel Maesschalck-Temmerman. Blijkbaar was dit eertijds een belangrijk gebouw, waarschijnlijk het eerste gemeentehuis, met 'cachot'? Merkwaardig is de fraaie muurschildering op de schouw.

Rechts staat de vroegere woning van Felix Allaer en Maria Elodia Van de Velde, nu handelszaak Frank Vijverman-Meert.

Oud Dorp

De kalvaar

Calvarie is het uit het Latijn afgeleide woord voor een symbolische voorstelling van de kruisiging van Christus op de berg Golgotha.

De nog steeds bestaande kalvaar werd gebouwd in 1838 en is een gedeelte van het vroegere kerkhof.

Het gebouwtje kwam er dankzij een gift van een godvruchtige dame uit Aaigem, Albertina Van Keymeulen, per testament neergelegd bij notaris Sebastiaen De Vuyst te Borsbeke. Het was een stimulans om de bezoekers aan te sporen te bidden voor hun overledenen bij een kerkhofbezoek.

Heldergemstraat

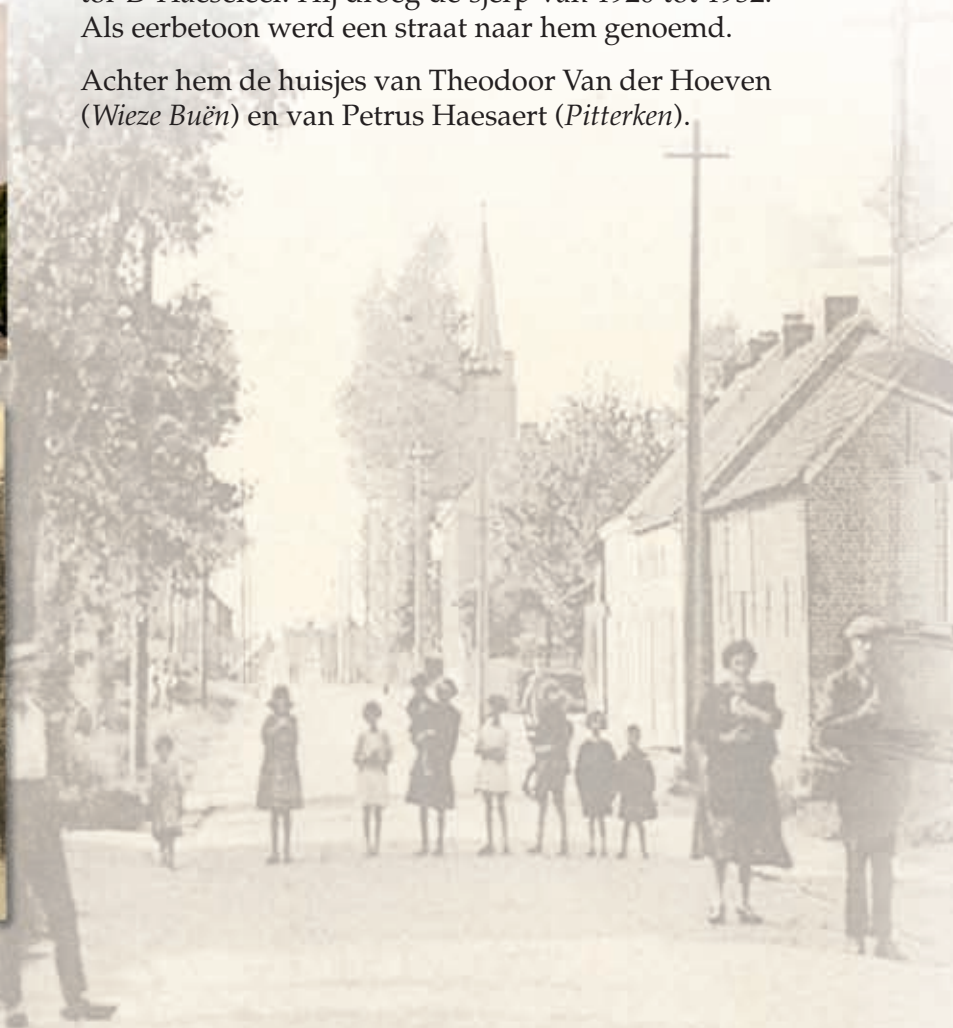
Driesstraat

Veel toponiemen kregen de benaming 'dries' mee: Hogendries, Mottendries, Boven- en Benedendries en Driesstraat, nu een deel van de Heldergemstraat.

Links woonde koster en fotograaf Valerie De Backer. Hij was ook de uitgever van de eerste reeks prentkaarten van Heldergem in 1931.

Uiterst rechts staat de toenmalige burgemeester Victor D'Haeseleer. Hij droeg de sjerp van 1920 tot 1932. Als eerbetoon werd een straat naar hem genoemd.

Achter hem de huisjes van Theodoor Van der Hoeven (*Wieze Buën*) en van Petrus Haesaert (*Pitterken*).

Heidergemstraat

Kerkstraat

Een prachtige opname van de vroegere Kerkstraat met poserende buurvrouwen Maria Leontine Lievens, rechts, laat 'geen steek vallen' en schenkt geen aandacht aan de fotograaf. Maria Leontina is de zus van René Lievens, slachtoffer van de Titanicramp op 15 april 1912.

De woning verderop was een herberg en feestzaal van Karel Backaert (*Sjauleken Macrit*). Verder op woonde Hilloneus De Pauw.

Links staat de schuur van Donaat Voncks hoeve en zien wij de woonst van Elodie Lievens en die van de familie Jules Braeckman.

Op de prentkaart Heldergermdorp zien wij nog een gedeelte van de hoeve van Remy De Troyer en vervolgens de woning van Leo Van den Steen, omgekomen bij de ramp van de Titanic. Verder woonde Emiel D'Haeseleer.

Het schilderij, voorstellende *'De opvoeding van Onze-Lieve-Vrouw'* of *'De H. Anna onderwijst de H. Maagd'* (kopie naar P. P. Rubens), werd aangekocht in 1809.

Heldergemstraat

Het nieuwe dorp en de kerk

Met de bouw van de nieuwe kerk in 1862 verhuisde 'het dorpscentrum' naar het midden van het dorp. Het gebouw werd getekend door architect De Perre de Montigny van Gent en gebouwd door twee aannemers uit Ninove, De Quick en De Mont.

Het hoogaltaar is een creatie van beeldhouwer Van Erkel uit Borgerhout.

Rond de kerk zijn er zeven Corneliuskapelletjes aangebracht. Enkele decennia geleden kwamen nog honderden gelovigen op tweede Sinksendag naar Heldergergem 'bedevaarten' en 'te zegenen'.

Heldergemstraat

De Pastorie

Een eerste pastorie (ca. 1680) was opgetrokken in de omgeving van de oude kerk op het Oud Dorp.

Ze werd verkocht in 1862 toen een nieuwe pastorie werd gebouwd in de omgeving van de nieuwe kerk.

Daar verbleef Pastoor Alfred Van Branteghem tot 1940. Het gebouw werd gesloopt, heropgebouwd en

aangekocht door de gemeente, in 2000 ging het over in particuliere handen.

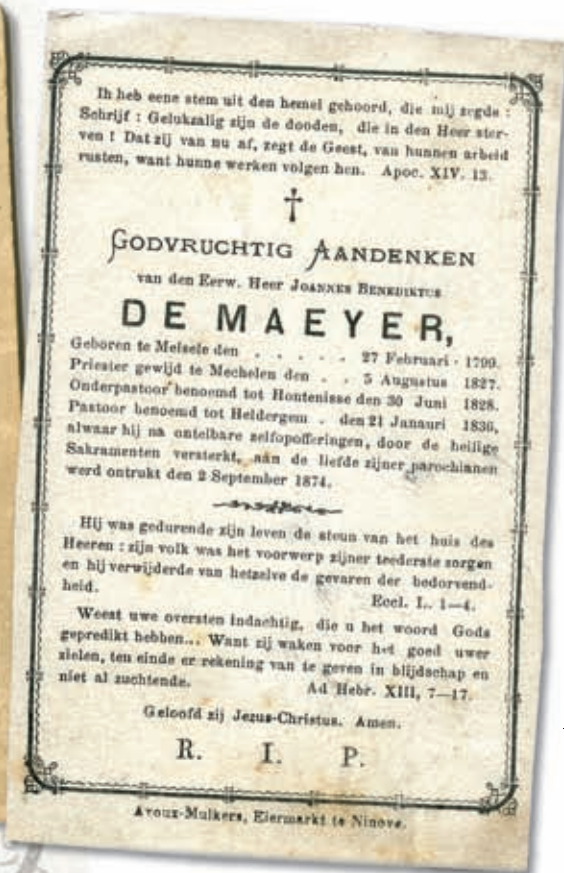

Heldergem Pastoor De Maeyer

In 1893 was het stille dorp even het middelpunt van onze regio.

Toen de grafdelver de opdracht kreeg een nieuw graf te delven naast de plaats waar in 1874 de voormalige pastoor Joannes De Maeyer werd begraven werd, deed hij een niet-alledaagse ontdekking: het lichaam van de priester was vrijwel intact. Al vlug sprak men van een wonder en een devote massa stroomde toe. Alle kranten, zelfs *'Le patriote illustré'* wijdde een artikel aan het merkwaardige verschijnsel.

Uit dankbaarheid jegens deze priester, die vooral be-
gaan was met het lot van de minstbedeelden, bouwde
men met giften van de bedevaarders een kapel naast
het graf.

Heldergemstraat

Huize Glorieux

In 1855 benoemde de bisschop E.H. Glorieux (°1802 en +1872) te Helder-
gem tot coadjutor van pastoor De Maeyer. Hij werkte er 10 jaar, stichtte
een Sint-Vincentiusgenootschap en opende een pensionaat voor ouden
van dagen.

Hij richtte eveneens een school op, met een daaraan verbonden internaat.
Op al de plaatsen waar hij aangesteld werd stichtte hij genootschappen
die zich inzetten voor de bescherming van de minstbesteden.

Een belangrijke stichting is 'De Zusters van Barmhartigheid' in Ronse, waar
een Glorieux-instituut is en waar hij een standbeeld kreeg.

In zijn strijd tegen de bittere armoede van het Vlaamse volk ontmoette de
priester veel onbegrip en verdachtmakingen, maar hij hield koppig vol.

In 1987 verscheen 'Het levensverhaal van Stefaan Modest Glorieux' bij Dili-
gentia in Oostakker.

Provincie Liefkeshoek

'Liefkenshoek' is wellicht een van de mooiste toponiemen van Heldergem en laat weinig over aan de verbeelding.

Op de kadastrale kaart van Popp (ca. 1850) is er nog geen sprake van deze naam, wel wordt op die plaats de 'Hoekskenstraat' aangegeven.

In toponymische studies lezen wij dat 'Liefkenshoek' een 'waternaam' is, die staat voor: 'kleine traaglopende waterloop'. Een tweede verklaring zou zijn dat er in 1626 reeds sprake was van een 'Lievekenstraetken waer placht te woenen eenen Willem Lievens'. De omwonenden liggen er niet van wakker van!

Links staat de herberg van Constantinus Coppens en Barbara De Jonghe (bij Baukes, van Barbara) en ook de woonst van hun dochter die huwde met Kamiel Impens, gedurende 18 jaar schepen van Openbare Werken.

Naast het kapelletje van O.-L.-Vrouw ter Nood is het specerijwinkeltje en de herberg 'bij Ristauës', (van Evarista) van het gezin Donaat De Troyer en Evarista Raes, gebouwd in 1907. Vijftien kinderen zagen er het levenslicht, waaronder vier tweelingen. Donaat was landbouwer en ook gemeenteraadslid.

Florent Coppens, zoon van de uitbater van herberg 'Bij Baukes' opperde het idee na WO I in het gehucht waar twee herbergen waren enkele feestelijkheden in te richten en het begrip 'Liefkenshoekkermis' was geboren! Later verdwenen niet alleen de oude woningen en het kapelletje (dat nog heringewijd werd na grondige restauratie in 1980), maar ook het mooie toponiem 'Liefkenshoek' belandde in de vergeethoek.

Heldergemstraat

Dries

Toen de Dries nog een dries was

'Dries' komt als 'driesch' al voor in een 13e-eeuws document en betekende 'braakliggend weiland'. Later wordt het de naam voor een nederzettingsvorm in Vlaanderen en Zuid-Nederland, waar men huizen aantreft meestal rond een driehoekig middenplein. In sommige streken heeft het middenplein een langwerpige vorm. Dit middenplein deed in de middeleeuwen dienst als gemeenschappelijke weide voor het vee en als plaats waar men mocht planten; men mocht er dus niet op bouwen. Bij een dries is ook vaak een drinkpoel gelegen.

Links één van de vroegere herbergen 'Bij Kennekes Treeze', waar het echtpaar Petrus Amand Van Liedekerke en Maria Theresia De Swaef woonden.

Het nu verdwenen kapelletje ter ere van de H. Antonius werd gebouwd uit dankbaarheid voor de terugkeer van de Heldergemse soldaten uit WO I. De grond werd geschonken door Marie D'Haeseleer en Edmond De Troyer bekostigde het heiligenbeeld.

Vóór de kapel woonden Judocus D'Hoker en schoenlapper Achiel Platteau.

Heldergemstraat

Aan 't Heilig Hart

*en hij die de weg is, de waarheid ent 't leven
heeft aan onze helden den zegen gegeven'*

Aan deze driesprong, Dries-Hallebaan, een belangrijk plaatsje in het dorp, staat een kapel en een vrijheidsboom.

De benaming 'Hallebaan' zou ontstaan zijn omdat vroeger vele bedevaarders over die weg richting Ninove en Halle trokken.

De kapel, gebouwd met de steun van de buurtbewoners, kwam er na WO I en in november 1919 werd de vrijheidsboom geplant.

Op een steen in de kapel staat:

*'Ons landeken streed in het reuzengevecht
gesteund op zijn lijden, zijn moed en zijn recht*

FRANSCHMANS LIED.

1.

dat volk dat ieder jaar
begin lentetijd
Vlaanderen in dichte schaar
Frankrijk heenen rijdt?

FRANSCHMANS LIED.

1.

Kent gij dat volk dat ieder jaar
In vroegen lentetijd
Uit Vlaanderen in dichte schaar
Naar Frankrijk heenen rijdt?
Dat volk, dat volk dat steeds opgeruimd en blij
Steeds opgeruimd en blij
Dat volk, eens Vlaanderen's roem en zegen
Dat wakker volk zijn wij.
Dat wakker volk (bis)
Dat wakker, wakker volk zijn wij.

2.

Ziet gij dat volk met heldenmoed
Op 't fransche korenveld,
Daar zwoegt in heeten zonnegloed
De vlamming als een held,
Om vrouw en kinderen te spijzen
In 't dure jaargetijl...
Die hoop doet zijne krachten rijzen...
Dat dappre volk zijn wij.

3.

Kent gij dat volk met vlaamsche bloet,
Van d'ouden vlaamschen aard,
Dat midden in het fransch gebroed
Zijn zeden heeft bewaard
Wij blijven zonen van ons Vlaanderen,
Van fransche zeden vrij;
Geen vreemde bluf zal ons veranderen
Dat trouwe volk zijn wij.

4.

Ziet gij dat volk in vreemde gouw
Zoo neerstig voor zijn brood,
Aan god en vaderland getrouw
Getrouw tot aan de dood,
O vlaanderen als wij u verlaten
Ons herte blijft u bij...
En mochte het fransche geld ons baten
Toch vlaamsche volk zijn wij.

Voor alle inlichtingen zich te wenden tot M. Duprez, Oudburg, 34, Gent, of tot den Eerw. Heer Bert, 181, rue de Charonne, Parijs.

Settem, dr. Vekeman, opr. Kuylenbosch en Dupon

Kent gij dat volk

Heldergemstraat

HOC De Fransman

Tot 1979 was hier naast het gemeentehuis de gemeentelijke jongensschool en het schoolhuis gesitueerd.

Ze werd na grondige restauratie in 2008 verbouwd tot ontmoetingsplaats en omgedoopt tot 'Ontmoetingscentrum De Fransman', het HOC. Een mooi bronzen beeld van beeldhouwer Herman De Somer dat onthuld werd in 2008 verwelkomt er de bezoekers. Het herinnert er ons aan dat enkele decennia geleden nog tientallen dorpelingen als seizoenarbeiders de 'campagne' deden in Noord-Frankrijk.

Rechts zien wij een gedeelte van het vroegere gemeentehuis (1958-59), naar een ontwerp van architect Lionel De Turck.

Heidergenstraat

Beerenshoek

De plaatsnaam verwijst ontegensprekelijk naar de naam van de familie Beerens, die eigendommen bezat in die omgeving.

De foto geeft de landelijke sfeer weer van dit gehucht.

Links zien wij de gemeenschappelijke waterput. Op de voorgrond staat Jan Baptist Groebbens, de kastelein van de herberg 'In de klok'. Hij ging als 'Klok Tist' door het leven. Met zijn vrouw Adeline Sonck kreeg hij 16 nakomelingen.

Dit is Theophile Andries (Filleken düsmeulen) die met zijn dorsmachine in de streek rondtoerde om het graan van de boeren te maaien en te dorsen. Hier is hij aan het werk in de omgeving van de parochiekerk bij de familie Petrus De Cock-Van den Neucker.